

XARAGALL

Revista de Ciències de la Catalunya Central

Sèrie B

nº 391 - gener del 2011

ISSN 1131 – 5385

D.L.B. 36.662 - 82

12 pàgines

**RECORREGUT DE RECERCA GEOLÒGICA I
MINERALÒGICA PER LA COMARCA D'OSONA: DES
DE COLLSUSPINA A TONA, TARADELL I A
VILADRAU**

Josep M. Mata-Perelló

Aquest recorregut va ésser experimentat amb docents el dia **1 DE GENER DEL 2010**

RECORREGUT DE RECERCA GEOLÒGICA I MINERALÒGICA PER LA COMARCA D'OSONA: DES DE COLLSUSPINA A TONA, TARADELL I A VILADRAU

Per Josep M. MATA-PERELLÓ

ADVERTIMENT PREVI

Com en altres recorreguts de RECERCA GEOLÒGICA I MINERALÒGICA ..., si es disposa del temps suficient, poden efectuar-se passant per totes les parades i filloles. En cas contrari, recomanem prescindir de les anomenades PARADES - CONDICIONALS.

Pel que fa als camins per on transitarà el recorregut de l'itinerari, cal dir que en general es trobaran en bones condicions. Tot i així, sempre que sigui possible, recomanem demanar la màxima informació, en relació al estat real dels camins. En cas de trobar-se en males condicions, recomanem fer el desplaçament a peu. Així en aquest recorregut, per tal d'anar a la Cova del Toll; així com altres recorreguts més curts, s'utilitzaran camins de terra.

En qualsevol cas, cal tenir una cura molt especial de respecte a la natura, al llarg de tot el recorregut; de l'itinerari.

BREU INTRODUCCIÓ

En aquesta ocasió, el recorregut de l'itinerari discorrerà, inicialment per la *Depressió Geològica de l'Ebre* (i més concretament pel seu sector corresponent a la seva *Depressió Central*). Tot i així, a les darreres aturades del recorregut es penetrarà a la *Serralada Prelitoral del Sistema Mediterrani*.

Per d'altra banda, en diverses aturades del recorregut, es faran observacions a distància d'altres unitats geològiques, tant del *Sistema Mediterrani*. (concretament de la *Serralada Prelitoral Catalana*); com també del *Sistema Pirinenc*. També es veuran a distància altres sectors de la *Depressió Geològica de l'Ebre*, com la *Serralada Transversal*.

Per d'altra banda, el recorregut de l'itinerari discorrerà exclusivament per la comarca d'Osona, dintre de la Catalunya Central.

OBJECTIUS FONAMENTALS

Els objectius d'aquest itinerari, es centraran, fonamentalment, en els següents aspectes:

1.- S'observarà l'estructura de la *Depressió Geològica de l'Ebre* (i més concretament del seu sector de la *Depressió Central*), per la qual circularà al llarg dels primers trams del recorregut de l'itinerari, entre les localitats de Collsuspina i de Taradell (concretament al *Puig de l'Enclusa*). Per d'altra banda, També es faran observacions a distància d'altres sotsunitats que formen part de l'esmentada *Depressió Geològica de l'Ebre*, com la *Serralada Transversal Catalana* (concretament del Cabrerès), des de la parada del *Port de la Pullosa* (Collsuspina).

2.- Es reconeixeran els materials cenozoics que constitueixen el rebliment de la *Depressió Central*. per aquests indrets. Aquests materials, eminentment eocènics, i de caràcter detrític, es reparteixen entre els afloraments que pertanyen a les següents unitats biostratigràfiques: *Formació Igualada*, *Formació Tossa* (dintre d'aquesta, també veurem els nivells dels *Guixos de la Noguera*, a certa distància), *Formació Romagars*, *Formació Folgueroles* i *Formació Vilanova de Sau*. Finalment, també veurem els materials de la *Formació Artés*, en bona part del recorregut.

3.- S'observarà l'estructura del *Sistema Mediterrani* (i més concretament de la seva unitat més extrema, la *Serralada Prelitoral Catalana*, per la qual discorrerà bona part del recorregut de l'itinerari; entre la segona i la darrera aturada, a les Mines de Matagalls, del terme de Viladrau). També es faran observacions, a distància, de la *Serralada Prelitoral Catalana*, la qual forma part del *Sistema Mediterrani*, des de la parada del *Port de la Pullosa*, prop de Collsuspina.

4.- Es reconeixeran els materials paleozoics que constitueixen la *Serralada Prelitoral Catalana*. Aquests materials es troben formats exclusivament per granits i per granodiorites. Sovint, uns i altres, es troben travessats per aplites, pòrfirs i per pegmatites.

5.- S'observarà, des del Puig de l'Enclusa, el contacte entre les dues unitats geològiques acabades d'esmentar.

6.- També es faran observacions a distància dels sectors corresponents als *Prepirineus* (del sectors meridionals del *Sistema Pirinenc*), fonamentalment des de la parada que realitzarem al *Port de la Pullosa*.

7.- S'estudiaran algunes mineralitzacions distribuïdes al llarg del recorregut. Així, es veuran, d'acord amb l'ordre de l'itinerari:

7A) les *mineralitzacions evaporítiques de caràcter guixòs*, com les de les antigues explotacions guixoses de Tona. Es situen entre els afloraments de la *Formació Tossa*, i més concretament, dintre dels nivells dels *Guixos de la Noguera*.

7B) les *mineralitzacions cupríferes associades a "red-beds"*, que es troben per les immediacions de Sant Cugat de Gavadons i al Puig de l'Enclusa, a Taradell (Osona); en el primer indret entre els materials de la *Formació Artés* i al segon entre els de la *Formació Romagars*.

7C) si s'escau de les *mineralitzacions de molibdenita, associades a esquerdes*, que es troben prop del Mas de la Barita, a Viladrau (Osona), entre els afloraments granodiorítics.

7D) les *mineralitzacions filonianes de F-Ba-Pb-Zn*, que es distribueixen per diferents indrets del termes de Montseny (Vallès Oriental), Osor (Selva) i Viladrau (Osona), que nosaltres veurem a les *Mines de Matagalls*, dintre del terme de Viladrau. Aquestes mineralitzacions es troben encaixades entre els afloraments granodiorítics.

8.- Observació de diferents explotacions mineres, antigues i més recents, relacionades amb les mineralitzacions esmentades a l'apartat anterior. Concretament, de les guixeres de Tona..

9.- Observació de les alteracions produïdes sobre el Medi Natural, tant a partir de les

explotacions acabades d'esmentar, com de la construcció de grans vials de comunicació (com l'Eix Transversal), o com de les explotacions agrícoles.

10.- També s'observaran les alteracions dels granits i de les granodiorites, que han conduït a la formació de sauló, per diferents indrets al llarg del recorregut de l'itinerari.

11.- Observació de diversos indrets relacionats amb el nostre *Patrimoni Geològic* i amb el nostre *Patrimoni Miner*.

ANTECEDENTS BIBLIOGRÀFICS

Com antecedents parcials del recorregut del present itinerari, farem esment de diversos treballs nostres, corresponents a altres itineraris, concretament dels següents: MATA-PERELLÓ (1990, 1995, 1996, 1997a, 1997b, 1998, 2000 i 2005). També farem esment d'altres itineraris, de: MASACHS et altri (1981), y de MATA-PERELLÓ i SANZ BALAGUÉ (1988). En alguns indrets, coincideixen parcialment amb el recorregut del present itinerari.

També farem esment del treball, corresponent a altres itineraris, de: BUSQUETS et altri (1979), que inclou recorreguts pels sectors oriental de la comarca d'Anoia, per on discorre el recorregut del present itinerari.

Com antecedents de caire general, corresponents als trets geològics bàsics, considerarem els treballs de: GUIMERÀ et altri (1992), així com el de RIBA (1976). I, també el de BARNOLAS et altri (1986), corresponent a fulls geològics, per on discorre la major part de l'itinerari. També farem esment d'altres treballs com són els següents: MATA-PERELLÓ (1986) i RIBA et altri (1967).

Dintre dels caràcters mineralògics dels indicis per on discorrerà l'itinerari, farem esment d'un precedent mineralògic general, referit a l'àmbit de Catalunya: MATA-PERELLÓ (1991). Igualment es pot esmentar el treball de MATA-PERELLÓ, MELGAREJO i SOLER (1986). Aquest treball fa referència a les mineralitzacions de la comarca d'Osona.

Tots aquests treballs, i d'altres, es trobaran relacionats a l'apartat dedicat a les REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES, al qual ens remetem.

RECORREGUT DE L'ITINERARI

El recorregut de l'itinerari s'iniciarà a les immediacions de la població de **Collsuspina**, per on es farà la primera aturada al *Port de la Pullosa*. A continuació es baixarà cap avall, per tal d'arribar a les antigues guixeres situades per sobre de la carretera. Des d'elles s'anirà cap al camí de Sant Cugat de Gavadons, per una altra aturada. Si s'escau.

Posteriorment, el recorregut es dirigirà cap a la població de **Tona**. Aquí es realitzarà una nova aturada del recorregut, a la sortida de la població per la carretera local BV-5303. Després, el recorregut es dirigirà cap a **Balenyà**, i després cap a **Taradell** (ara per la carretera local BV-5305).

Més endavant, en sobrepassar la darrera població esmentada, caldrà seguir cap al SE, per la carretera local B-520, la qual es dirigeix cap a Arbúcies. Per aquesta ruta, en arribar al *Coll de l'Enclusa*, caldrà pujar a peu cap al *Puig de l'Enclusa*, on s'efectuarà una nova aturada. Així, aquí es realitzaran diverses observacions, especialment de caire mineralògic.

Després de retornar a la carretera B-520, s'anirà per aquesta cap al *Coll del Timonà*, on s'enllaçarà amb la carretera local procedent de Seva, de nou la BV-5303. A continuació es continuarà per aquesta (ara convertida en la carretera local Gi-520, tot seguit cap a l'Est, en direcció en primer terme cap a Viladrau. En arribar, per la darrera carretera esmentada, al ***Veïnat de Masvidal*** (i més concretament al Mas de la Barita), caldrà passar a l'altra banda de la Riera de Sant Segimon, per tal d'efectuar una altra parada, sobre un aflorament de granodiorites.

Després, des de l'indret anterior, es retornarà a la carretera, per tal de continuar cap a **Viladrau**. Tot seguit es continuarà per la carretera local Gi-543. Així s'arribarà a les immediacions del ***Veïnat de Paitides***, agafant-se un trencall (la BV-5114) que surt per la dreta de la carretera, el qual es dirigeix cap a Santa Fe del Montseny.

Tot seguit, en arribar a les immediacions de Sant Marçal, caldrà continuar a peu, pel camí que ascendeix cap a les Mines de Matagalls, per l'esquerra. En arribar a les darreres mines esmentades, on es farà la darrera parada del recorregut del itinerari.

DESCRIPCIÓ DE L'ITINERARI

Com ja es habitual, s'estructurarà en una sèrie d'estacions (parades o aturades), en les qual es faran descripcions geològiques o mineralògiques, segons s'escaigui. En cada cas s'indicarà el número del mapa topogràfic a escala 1:50.000 on es troba l'indret. En aquest cas, el recorregut de l'itinerari passarà per part dels dos següents fulls: **332** (dit de Vic) i **364** (dit de la Garriga, o de Sant Feliu de Codines) del IGC espanyol, a escala 1:50.000.

Així doncs, la relació general de les aturades que componen el recorregut de l'itinerari, és la següent:

PARADA 1. LA PULLOSA, TRENCALL DEL PUIG CASTELLÀ, (termes de **Collsuspina** i de **Balenyà**, comarca d'Osona; i també de la subcomarca del Moianès el primer terme). (Full 364).

El recorregut de l'itinerari cal iniciar-lo a la població de **Collsuspina**. Aquí, per la carretera N-141, poc després de passar el poble s'arriba al *Port de la Pullosa*, i tot seguit es comença a baixar. En arribar al trencall de la carretera que es dirigeix cap al Puig Castellar, cal fer una parada. Així, des de la parada anterior s'ha fet un recorregut aproximat de prop de 0'5 Km, des del poble..

En tot aquest recorregut, s'han tallat inicialment els materials carbonatats de la *Formació Tossa*; però ben aviat s'han tornat a trobar els nivells rogencs de calcilites i gresos de la *Formació Artés*, circulant sempre prop del contacte entre ambdues formacions. En arribar a l'indret de la parada, alhora de sobrepassar el *Port de la Pullosa*, s'han estat tallant els nivells

rogencs abans esmentats; mentre que on ara som ens trobem sobre els nivells de la *Formació Tossa*, que ara són molt més detrítics que a la *Cova del Toll*, dons hi ha nivells carbonatats com abans, però també n'hi ha de gresos grisencs amb filades de microconglomerats.

Des d'aquest indret es pot gaudir d'un bon lloc d'observació de la Plana de Vic, situada al peu de la *Serralada Prelitoral del Sistema Mediterrani*, en concret dels seus sectors de les *Guilleries* i del *Montseny*. Així, es poden veure els extensos afloraments dels nivells de calcolutites gris-blavoses, que pertanyen a la *Formació Igualada*, i que es constitueixen les planes situades als peus d'on ara ens trobem.

També s'observa com aquests materials són recoberts pels nivells dels *guixos de la Noguera* (equivalents als *guixos d'Òdena*, de la *Formació Tossa*). Igualment s'observa el recobriment de tots aquests materials per part de les calcolutites i dels gresos rogencs, de la *Formació Artés*. Aquests darrers ja formen els relleus de la Serra de l'Oller.

Igualment mirant cap a l'Est, es poden divisar els relleus del *Cabrerès*, els quals formen part de la denominada *Serralada Transversal*, una important alineació de direcció NNW-SSE, limitada per un conjunt de falles, que van esfondrant la *Depressió Geològica de l'Ebre*, cap a llevant. Cal remarcar que la direcció d'aquestes alineacions, és similar a la *falla de la Fàbrega*, que hem trobat en el trajecte cap a la parada anterior.

Finalment, des d'aquest indret del *Port de la Pullosa*, o des de les antigues guixeres, es pot veure un interessant exemple de "relieve en cuesta" desenvolupat sobre els materials anteriors.

PARADA 2. GUIXERES DE TONA, (terme municipal de **Tona**, comarca d'Osona). (Full 332).

Des de la parada anterior, hi ha la possibilitat de baixar per la carretera N-141c, per tal d'arribar a la plana on es troba la cruïlla amb la carretera que se'n va cap a Tona. Abans d'arribar-hi, es troben diversos trencalls que se'n van cap a les antigues *Guixeres de Tona*, situades per sobre de la carretera. Un d'aquests camins surt de les immediacions del Km 38'3.

Cal dir que les esmentades guixeres es troben situades sobre afloraments de la *Formació Tossa* (constituïnt els denominats *guixos de la Noguera*). Per sobre de les guixeres es fan clarament palesos els nivells rogencs de la *Formació Artés*, entre els quals més amunt es veuen els trams carbonatats de les *calcàries de Moirà*.

Entre els guixos es troben els següents minerals: ANHIDRITA, GUIX (el més abundant) i HEMIHEDRITA. També es troben presents la CALCITA i la CAOLINITA. Finalment, cal dir que en aquest indret es troben diverses guixeres, tot i així no n'hi ha cap en explotació, de fa temps.

PARADA 3 - CONDICIONAL. MINERALITZACIONS DE COURE DEL CAMÍ DE SANT CUGAT DE GAVADONS, (terme de **Collsuspina**, comarca d'Osona). (Full 332)

Des de la parada anterior, cal pujar una mica, per tal de trobar l'antic camí que anava des de Tona a Sant Cugat de Gavadons. En trobar-lo, ens caldrà desplaçar-nos uns 0'6 Km cap

al darrer poble esmentat.

En aquest recorregut haurem tornat a trobar els afloraments dels trams rogencs de la Formació Artés, constituïts per gresos i calcolutites. Però entre aquests materials es fa ben palès un tram de calcàries fètides, les anomenades calcàries de Moià. Pel que fa a l'indret de la parada, es on es troben les esmentades calcàries de Moià, gris fosques i fètides. Aquestes calcàries donen un clar ambient reductor, enmig de la resta de la Formació Artés, clarament oxidant. Això ha propiciat la formació de mineralitzacions cupríferes associades a "red-beds".

Així, aquesta circumstància reductora, i posteriors fases (ara oxidants), han propiciat la presència dels carbonats de coure: ATZURITA i MALAQUITA (més abundant que la primera, en aquest indret).

PARADA 4. SORTIDA DE TONA CAP ARBÚCIES, PER LA CARRETERA LOCAL BV-5303, (terme municipal de **Tona, comarca d'Osona). (Full 332).**

Després de fer la parada anterior, cal retornar cap a la carretera N-141c, per tal d'anar cap a llevant. En arribar prop del Km 40 es trobarà el trencall de la carretera BV-5303 (que surt per la dreta). Caldrà agafar aquesta carretera per tal d'anar cap a la població osonenca de **Tona**. La parada cal efectuar-la a la sortida de la població, per la carretera local BV-5303, la qual es dirigeix en primera instància cap a Balena, i més endavant cap a la població d'Arbúcies. Per tal d'arribar fins aquí, ens haurà calgut fer un recorregut proper als 4 Km, des de l'aturada anterior.

Aquest indret, es troba situat al bell mig de la *Depressió Geològica de l'Ebre*. Aquí es fan força palesos uns afloraments de nivells de calcolutites grisenques eocèniques, que pertanyen a la *Formació Igualada*. Sovint, s'observen profunds xaragalls, entre aquests materials calcolutífics, produïts per l'erosió de l'aire i de l'aigua.

PARADA 5. COLL I PUIG DE L'ENCLUSA (terme municipal de **Taradell, comarca d'Osona). (Full 332).**

Després de fer la parada anterior, cal continuar per la carretera local BV-5303. Però en arribar al poblet de **Balenyà**, cal agafar la carretera Bv-5305, la qual es dirigeix cap a **Taradell** i cap a Vic. Poc després de sobrepassar Taradell, caldrà agafar la carretera que es dirigeix cap a Viladrau i cap Arbúcies, la local B-520.

Per aquesta carretera, ens caldrà arribar fins al Coll de l'Enclusa, a uns 5 Km després de deixar Taradell. Després, des d'aquest indret, ens caldrà ascendir a peu cap als primers cingles del vèrtex geodèsic de l'Enclusa (el Puig de l'Enclusa), on efectuarem la present aturada, després d'efectuar un recorregut proper als 10 Km, des de la parada anterior. Finalment, i pel que fa al tram ascendent, des de la carretera, es pot realitzar en uns 10 minuts.

Aquest recorregut des de la parada anterior, s'haurà fet tot per la *Depressió Geològica de l'Ebre* (i més exactament per la seva *Depressió Central*). Així, cal dir que des de la sortida de Taradell, hem començat a trobar uns nivells de gresos rogencs eocènics, els quals pertanyen a la *Formació Folgueroles*. Aquests materials es van tallant fins a quasi arribar al Coll de l'Enclusa.

Després, cap als volts de l'esmentat coll, es troben uns altres nivells rogenços, constituïts ara per nivells de gresos i conglomerats, també eocènics, els quals constitueixen part de la *Formació Romagars*. Precisament, entre aquests darrers materials, es on es troba la mineralització que veurem a continuació, situada al peu d'un petit penya-segat, on hi ha el vèrtex geodèsic del *Puig de l'Enclusa*. Aquest paleocanal constitueix en realitat un paleocanal, per la qual cosa, ens trobem davant d'una *inversió de relleu*.

En aquest lloc, a l'esmentat puig, es troba una interessant mineralització cuprífera associada a "red-beds". S'ha originat com a conseqüència de l'arribada de fluxos mineralitzants (en estat d'oxidació), en trobar-se en contacte amb la presència de matèria orgànica a la base d'un paleocanal. Aquest ambient reductor, ha produït la reducció dels minerals oxidants, precipitant-se els sulfurs, ja que els líquids mineralitzants estaven constituïts en bona part per sulfats de coure.

Pel que fa a la mineralització, cal dir que presenta un marcat caràcter cuprífer (o millor, Cu-Ag-U). El mineral primari de Cu-Ag, present a l'índex, és la TETRAEDRITA, la qual és sempre molt minoritària. Per oxidació d'aquest darrer mineral, també es troben: ATZURITA i MALAQUITA; així com CERVANTINITA i VALENTINITA (sempre molts minoritàries).

Pel que fa a la mineralització uranínfera, cal parlar de la presència, molt minoritària, d'URANINITA, circumstància coneguda des de fa alguns anys, la qual cosa va propiciar una recerca per part de la desapareguda Junta d'Energia Nuclear.

També cal fer esment de la presència de CALCITA, entre altres minerals, com la GOETHITA (sempre d'aspecte limonític, i terrós alhora), i la PIROLUSITA (sempre dendrítica).

PARADA 6. EXPLOTACIONS DE GRANODIORITES I DE SAULÓ DEL MAS DE LA BARITA (*Veïnat de Masvidal*, terme municipal de Viladrau, comarca d'Osona, *subcomarca de les Guilleries Occidentals*). (Full 332).

Des de la parada anterior, caldrà retornar a la carretera B-520, per tal de continuar per ella cap el Coll de Timonà. Tot seguit, en arribar-hi, caldrà anar cap a Viladrau, per la carretera procedent de Seva i de Tona, la BV-5303 (per la qual ja havíem circulat entre Tona i Balenyà).

Després, aquesta carretera, en creuar la frontera provincial, es transforma en la carretera Gi-520. Per ella, ens caldrà arribar al Mas de la Barita, dintre del *Veïnat de Masvidal* del terme de Viladrau.

Des d'aquí ens caldrà creuar el Barranc de Sant Segimon (o del Coll del Pregó), per un camí que surt a uns 100 m del Mas de la Barita, tot anant cap a Viladrau. En creuar el barranc per un pontet de fusta, i a peu, ens caldrà anar cap a la dreta; i quasi pel davant del Mas de la Barita, es trobarà una antiga i petita pedrera de granodiorites, on efectuarem la present aturada, després d'un recorregut des de d'anterior de 6 Km i escaig.

En aquest recorregut, des de la parada anterior, s'han continuat tallant els materials eocènics de la *Formació Folgueroles*; tot i això, ben prop del Collet del Timonà, es tallen uns nivells inferiors als anteriors, però també eocènics, que pertanyen a la *Formació Vilanova de Sau*, la qual es troba constituïda per nivells de gresos i de conglomerats, tots de tonalitats rogenques, com tots els anteriors materials eocènics que hem anat trobant fins ara.

Tot i així, poc després de la parada anterior, quasi al mateix Coll del Timonà, es deixarà la *Depressió Geològica de l'Ebre*, i es penetrarà a la *Serralada Prelitoral Catalana*, passant-se a tallar els afloraments de les granodiorites. Aquest contacte és discordant, tot i que no es fa palès, en aquest lloc, per trobar-se cobert per materials detrítics quaternaris.

A l'indret de la parada, afloren les granodiorites anteriorment esmentades, que aquí van ésser explotades en una petita pedrera, a la qual també ésser explotat el *sauló* procedent de l'alteració de les granodiorites.

En efecte, aquí són explotats els materials resultants de l'alteració de les granodiorites. Aquestes alteracions constitueixen el *sauló*, i s'han originat a partir de la caolinització dels feldspats. En aquesta caolinització, produïda per les aigües meteòriques enriquides en anhídrid carbònic i oxigen, s'eliminen fàcilment el sodi, el calci i el potassi, en forma de bicarbonats solubles. En aquestes condicions, els feldspats (formats per les PLAGIOCLÀSIS i per l'ORTOSA, aluminosilicats de sodi-calcí, i de potassi, respectivament), es transformen en CAOLÍ o CAOLINITA (silicat hidratat d'alumini).

Conseqüentment, les granodiorites queden convertides en una roca sorrenca formada fonamentalment per QUARS (que pràcticament s'ha mantingut inalterable en la meteorització anterior) i per CAOLÍ. Aquesta roca es explotada per a ésser utilitzada com a material de construcció.

També cal fer esment de que entre les granodiorites es troba una interessant mineralització filoniana associada a les esquerdes que tallen les granodiorites, amb presència de MOLIBDENITA. Tanmateix hi ha PIRITA, sovint alterada a GOETHITA (sempre d'aspecte limonític). Per d'altra banda, es troben freqüents dendrites de PIROLUSITA.

Per d'altra banda, ben a prop del Mas de la Barita, hi ha l'antic carregador de les mines de fluorita de Matagalls. I també cal dir, que per les immediacions de l'esmentat Mas, hi havia unes antigues mines de baritina, a les quals es força difícil d'accedir-hi.

PARADA 7. MINES DE FLUORITA DE MATAGALLS, (terme de Viladrau, comarca d'Osona), (Full 364).

Des de la parada anterior, cal continuar cap a **Viladrau**, seguint sempre per la carretera local Gi-520. Després del poble caldrà seguir per la mateixa carretera (que ara es denomina Gi-543), fins a trobar el trencall que, per la dreta, es dirigeix cap a Santa Fe del Marsal i cap a Sant Celoni, la carretera local BV-5114. Aquesta carretera parteix de les immediacions del *Veïnat de les Paitides*, un agregat al terme de Viladrau, i surt del *Coll de Gomara*. En agafar aquest trencall, cal seguir per aquesta carretera, per tal d'anar sempre cap al Sud.

Així, des d'aquesta cruïlla de Mas Paitides, caldrà anar cap a les immediacions del *Monestir de Sant Marçal* (situat dintre del Vallès Oriental), per la carretera abans esmentada, la qual en bona part va passant per la divisòria entre les comarques d'Osona i de la Selva. Poc abans d'arribar al límit entre aquestes comarques i la del Vallès Oriental, es trobarà el camí que, per la dreta, ascendeix cap a les "Mines de Matagalls".

En arribar a aquest indret, el recorregut que s'ha fet, des del *Coll de Gomara* fins aquí, és

d'uns 5'5 Km, aproximadament. Després, Tot i que el camí que cal agafar és irregular, caldrà ascendir-lo a peu, en un trajecte d'uns 2-2'5 Km, que es poden fer en uns 25 minuts. A la fi, el recorregut total, des de la parada anterior serà d'uns 12'5-13 Km.

Tot aquest recorregut, s'ha efectuat entre els afloraments dels granits i de les granodiorites; sovint, uns i altres, es troben travessades per discs d'aplites, de pòrfirs i de pegmatites. Sovint, entre aquests materials, també es troben afloraments de nivells esquistosos, els quals pertanyen a l'Ordovicià, els quals es troben travessats pels anteriors materials.

En aquest lloc de la parada es troben unes pegmatites que travessen les esmentades roques ògenes. I, també es troben unes interessants mineralitzacions filonianes, encaixades entre les granodiorites. Els filons, normalment verticalitats, presenten una direcció NE-SW, i gaudeixen d'una potència que oscil·la entre els 15 i els 40 cm, normalment.

Els minerals més abundants són la FLUORITA (que és el que va explotar i beneficiar, durant molts anys), la BARITINA i el QUARS. I, al respecte d'aquets minerals, cal dir que existeixen bones mostres, molt ben cristal·litzades, de les associacions que presenten tots tres minerals. Amb els minerals anteriors, també es troben: CALCOPIRITA, ESFALERITA, GALENA, PIRITA i CALCITA; així com diversos minerals d'alteració, com: GOETHITA (terrosa, en forma de limonita), HEMATITES (molt terrós), PIROLUSITA (dendrítica), ATZURITA i MALAQUITA, entre altres minerals. Així, també hi ha indicis de SMITSONITA així com de MELANTERITA (formada a partir de l'alteració de la pirita).

Pel que fa a les instal·lacions mineres, cal dir que es componen de varies galeries, i constitueixen un bon exemple de l'anomenada "mineria de muntanya" En alguns casos es troben enrunades, i caldrà extreure les precaucions, doncs hi ha perills d'esfondrament, alhora que hi ha diversos pous, dintre de les galeries, de molt difícil visibilitat.

EN AQUEST INDRET FINALITZA EL PRESENT ITINERARI

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

BARNOLAS, A. et altri (1986).- Mapa Geològic de España a escala 1:50.000. Fulla i explicació nº 332 (Vic). Ins. Geol. Mi. España. Minist. Indústria y Energia. Madrid

BUSQUETS, P. et altri (1979).- Geologia d'Osona, *Publicacions de l'Escola Universitària de Mestres d'Osona*. Vic

GUIMERÀ, J. et altri (1992).- Geologia (II), Història Natural dels Països Catalans, Vol. 2, 547 pag. *Enciclopèdia Catalana, S.A.* Barcelona

MASACHS, V. et altri (1981).- Itineraris geològics per Anoia, Bages, Berguedà i Solsonès. *Pub. Caixa d'Estalvis de Manresa*, 205 pag. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1986).- Depressió Geològica de l'Ebre, o Depressió Central Catalana?. *Revista Dovella*, nº 35, pp. 85-90, Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1990).- Selecció d'itineraris Geològico-Mineralògics: del Vallès Oriental a l'Alt Camp i al Solsonès. *Xaragall*, 26. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1991).- Els Minerals de Catalunya. *Arxius de la Secció de Ciències*, t. XCIII, Institut d'Estudis Catalans. Barcelona

MATA-PERELLÓ, J.M. (1995).- Itinerari Geològico-Mineralògic entre Collsuspina i Sau, a través de Viladrau i d'Osor. *Inèdit*, 10 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1996).- Itinerari Geològico-Mineralògic pel Bages, pel Moianès i per Osona: des de Sant Fruitós de Bages a Collsuspina i a Taradell. *Inèdit*, 10 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1997a).- Recerca geològica i mineralògica per la comarca d'Osona: des de Taradell a Viladrau i a Matagalls. *Inèdit*, 11 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1997b).- Recerca geològica i mineralògica per les Guilleries Occidentals: des de Viladrau (Osona) a Osor i a Sant Julià del Llor (la Selva). *Inèdit*, 11 pàgines. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (1998).- Recorregut de recerca geològica i mineralògica per la comarca d'Osona i per les Guilleries Occidentals: des de Tona a Viladrau i a Matagalls. *Algeps, sèrie B*, nº 92, 13 pag. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (2000).- Recorregut de recerca geològica i mineralògica per les comarques del Bages, del Moianès i d'Osona: des de Manresa a Moià, Tona i a Viladrau, *Inèdit*, 17 pag. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. (2005).- Recorregut de recerca geològica i mineralògica per la comarca d'Osona: des de Collsuspina a Tona i a Viladrau. *Inèdit*. 10 pag. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M; MELGAREJO, J.C. i SOLER, A. (1986).- Inventari Mineralògic de la comarca d'Osona. *Xaragall*, 15. Manresa

MATA-PERELLÓ, J.M. i SANZ BALAGUÉ, J. (1988).- Guia d'Identificació de Minerals (Països Catalans i d'altres). *Edit. Parcir*, 205 pag. Manresa

RIBA ARDERIU, O. (1967).- Resultado de un estudio sobre el terciario continental de la parte Este de la Depr. Central. *Acta Geol. Hispànica*, t. II, nº 1. pp. 3-4. Barcelona

RIBA ARDERIU, O. Et altri. (1976).- Geografia física dels Països Catalans. *Edit Ketres*. Barcelona